

Sådan är svenskarnas attityd till alkohol

INNEHÅLL

1. Förord
2. Sammanfattning
3. Inledning
4. Om alkoholen i dagens Sverige
5. Bakgrund
6. Dryckesvanor idag
7. Alkohol och hälsa
8. Förändringar i attityderna till alkohol
9. Alkohol och lagstiftning
10. Tre grupper i befolkningen
11. Alkohol och forskning
12. Alkohol och politik
13. Alkohol och kultur
14. Genomförande och metod
15. Resultat
16. Fakta om undersökningen

Hej!

En minskad alkoholkonsumtion skulle ge fler människor bättre möjligheter till ett gott liv. Med den utgångspunkten arbetar IQ för att påverka synen på alkohol och etablera måttfullhet som generell värdering när alkoholdrycker konsumeras. Ett av verktygen i arbetet är IQ Alkoholindex, som har tagits fram för att följa svenska folkets attityder till alkohol över tid. Utgångspunkten är antagandet att våra attityder påverkar när och hur vi dricker alkohol. Eller inte dricker. Den här rapporten presenterar resultaten av IQ Alkoholindex för perioden 2010-2012.

IQ Alkoholindex skapas från svaren på nio frågor om vad människor tycker är rätt och fel när det gäller alkohol. Frågorna ställs en gång per år till 2 000 personer, 16 år och äldre. Ju högre index, desto mer återhållsam är attityden.

Indexet mäts årligen sedan 2010 vilket gör det möjligt att följa förändringar i attityder över tid. I de tre mätningarna som hittills genomförts är förändringarna i indexet på ett övergripande plan relativt små, däremot finns större rörelser inom vissa åldersgrupper eller inom olika typer av områden. En genomgående tendens i alla indexfrågor i 2012 års mätning jämfört med tidigare är att färre anser att det är "helt fel" att exempelvis bli berusad när barn är med. Det vi ser är en glidning mot en något mer tillåtande inställning inom områden där attityderna har varit (och till viss del fortfarande är) mycket återhållsamma.

Det är många saker som påverkar människors attityd till alkohol. Att alkoholreklamen under de senaste tre åren mer än fördubblats och att det finns en stor överrepresentation vad gäller redaktionellt material om smakupplevelser och njutning kopplat till alkohol i jämförelse med det som belyser de negativa effekterna har betydelse. Att antalet serveringstillstånd kraftigt ökat under en längre tid och att andelen vuxna som anger att de dricker alkohol minst en gång varje vecka sett ur ett 20-årigt perspektiv i princip har fördubblats, gör att alkohol idag både är och ses som en mer naturlig del i vardagen än tidigare.

Min förhoppning är att IQ Alkoholindex ger en bredare kunskap om människors förhållande till alkohol och varför dryckesvanorna ser ut som de gör och tillsammans med andra undersökningar ger ett bra underlag för att förstå och följa alkoholens roll i Sverige.

Magnus Jägerskog, vd IQ

En minskad alkoholkonsumtion skulle ge fler människor bättre möjligheter till ett gott liv. Med den utgångspunkten arbetar IQ för att påverka synen på alkohol och etablera måttfullhet som generell värdering när alkoholdrycker konsumeras.

IQ Alkoholindex 2012

– en sammanfattning

IQ Alkoholindex är ett samlat mått på människors attityder till alkohol i olika situationer. Totalt 2 000 svenskar telefonintervjuas i maj varje år. Svaren på frågorna sammanställs till ett Alkoholindex. Ju högre index desto mer återhållsam är en persons attityd till alkohol.

Med hjälp av IQ Alkoholindex kan vi följa förändringar i människors attityder till alkohol, deras dryckesvanor och se skillnader mellan olika grupper; kvinnor och män, olika åldrar med mera.

Med hjälp av IQ Alkoholindex kan vi följa förändringar i människors attityder till alkohol, deras dryckesvanor och se skillnader mellan olika grupper; kvinnor och män, olika åldrar med mera. Vi har också delat in de svarande i tre grupper med utgångspunkt i vilka attityder de har till alkohol – Tillåtande, Måttfulla eller Återhållsamma.
Tillåtande = Alkoholindex under 50
Måttfulla = Alkoholindex 51–75
Återhållsamma = Alkoholindex över 75

AVSTANNAT INDEX MEN INTERNA RÖRELSE

IQ Alkoholindex 2012 visar att den svaga rörelsen mot en mer återhållsam inställning till alkohol som sågs mellan 2010 och 2011, nu i princip har stannat av. Det genomsnittliga indexvärdet ökade från 61,7 vid 2010 års mätning till 62,3 år 2011. I årets mätning blev index 62,2.

Fortfarande är kvinnor mer återhållsamma än män, även om en viss utjämning håller på att ske. Index för kvinnorna blev i snitt 66,7 medan männens index i snitt blev 57,5. Den största förändringen syns för unga män, där indexet ökat med drygt 3 enheter sedan 2011.

Med stigande ålder kommer generellt sett en mer återhållsam attityd till alkohol. De yngsta är mest tillåtande, men vi ser att de har blivit mer måttfulla än tidigare.

En annan förändring är att äldre kvinnor har blivit något mindre återhållsamma.

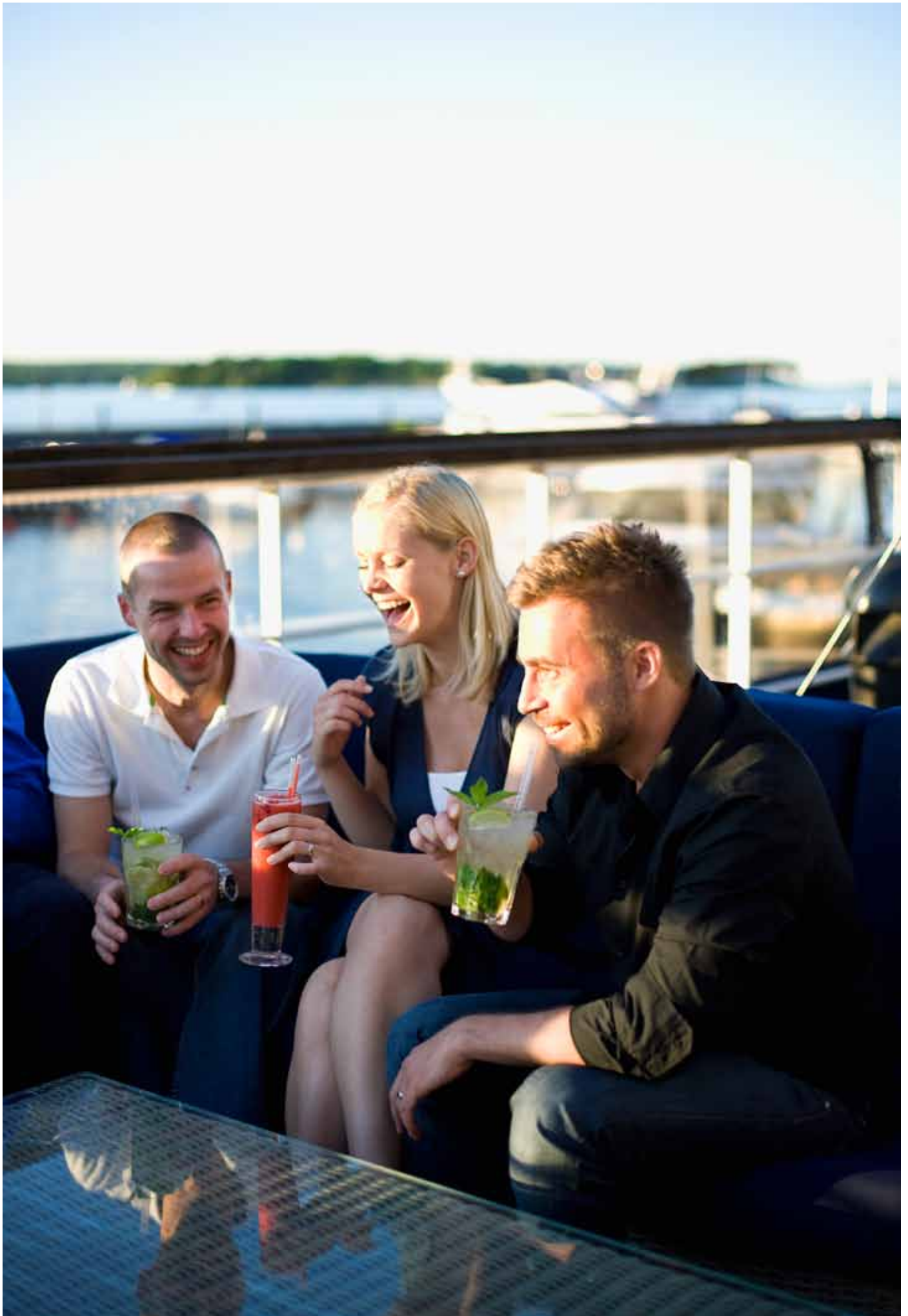
RÖRELSE MOT MITTEN I ATTITYDER

I 2012 års mätning syns en glidning i samtliga indexfrågor, där de mest återhållsamma attityderna minskar. En glidning finns också, om än inte lika stor, i att de mest tillåtande attityderna minskar. Antalet människor, vars attityder återfinns i den måttfulla "mitten" ökar därmed.

MAJORITET STÖDER ALKOHOLFRIA ZONER

IQs mätning visar också att nio av tio anser att det är fel att köra bil när man druckit ett glas vin eller öl. Åtta av tio tycker det är fel att dricka när man är gravid. Sju av tio tycker det är fel att vid enstaka tillfällen bjuda ungdomar under 18 år i den egna familjen på alkohol. Sex av tio tycker det är fel att på arbetstid skåla i mousserande vin när det går bra på jobbet. Årets mätning visar dock att färre än tidigare ser lika allvarligt på alkoholens närvaro inom dessa områden.

Mer fakta om IQ Alkoholindexundersökning finns på sid 14.

Om alkoholen i dagens Sverige

Alkohol drycker får en alltmer självklar plats i vårt samhälle. Den över-
skuggande bilden av alkohol drycker i media är positiv. I betydligt
mindre omfattning visas en mörkare bild av alkohol. Detta påverkar
givetvis hur vi ser på och hur vi konsumerar alkohol drycker i Sverige.

71%

av svenskarna
stöder System-
bolagets
detaljhandels-
monopol.

OMFATTANDE OCH MÅNG- FACETTERAD BILD, SOM PÅVERKAR VÅRA ATTITYDER

Vi i Sverige möter alkohol på olika sätt varje
dag – i media, i reklamen, och snart sagt i
alla sociala sammanhang och på alla platser
där människor möts. Det allra mesta hand-
lar om inspiration, dryckestips, mat&dryck
och fest. Men även en mörkare bild av ratt-
fylla och alkoholrelaterat våld finns i våra
nyhetsmedia varje dag.

Den samlade bilden av alkoholen i media
är både omfattande och mångfacetterad
och finns i alla typer av mediakanaler – från
dagstidningar och tv till sociala medier.

125%

Dryckesprodu-
centerna har
ökat sina insat-
ser i reklam för
alkohol drycker
med drygt 125
procent från
2008 till 2011.

Nya alkohol drycker provsmakas och recen-
seras varje vecka i stora och små nyhetsme-
dia. Mat&dryck-tips fyller hela tidningsbi-
lagor inför stora helger. Det dricks alkohol i
nästan alla spelfilmer, i tv-serier och under
direktsända event på tv. Musiker och kän-
disar lanserar egna märken. Dryckesprodu-
centerna har ökat sina insatser i reklam för
alkohol drycker med drygt 125 procent från
2008 till 2011. Nya forskningsrön publiceras
– med argument för att dricka litet och för
att inte göra det alls. Aktuella alkoholfrågor
debatteras och kommenteras.

Olika aspekter på alkohol och alkohol dryck-
er finns alltså överallt i vår vardag. Allt vi ser
och upplever påverkar oss mer eller mindre.
Och formar våra attityder till alkohol och till
hur den konsumeras. Det är dessa attityder,
och hur de förändras över tid, som IQ Alko-
holindex ger en samlad bild av.

BRETT STÖD FÖR EN RESTRIKTIV ALKOHOLPOLITIK

Även om olika aspekter av alkohol tycks ta
för sig mer och mer i vardagen, finns det ett
brett stöd för en restriktiv alkoholpolitik,
både bland enskilda svenskar och i politiska
sammanhang.

Alkoholpolitiken syftar till att värna om
svenska folkets hälsa, bland annat genom att
begränsa tillgången till alkohol drycker.
Därför finns Systembolagets detaljhandels-
monopol, åldersgränserna, serveringsregler
för restauranger och alkoholskatten.

Men sedan 2004 har en del hänt som ökar
tillgängligheten:

- i praktiken obegränsad privat resande-
införsel
- ökande internetförsäljning
- fler restauranger med serveringstillstånd
- kraftigt ökad marknadsföring av alkohol-
drycker
- ökad köpkraft och sjunkande reella
detaljhandelspriser.

Även om alkoholkonsumtionen idag är hö-
gre än i mitten av 1990-talet så ser vi sedan
2004 en minskning. Det tyder på att det inte
bara är tillgänglighet och pris som påverkar
hur människor dricker alkohol. Attityder
kan vara en annan faktor.

Under perioden 2002 till 2010 uppvisar
svenska folket ändrade attityder vad gäller
några alkoholpolitiska spörsmål i en mer
restriktiv riktning. Det gäller både kvinnor
och män och olika åldersgrupper.

Stödet för att börja sälja vin i livsmedels-handeln minskade under denna åttaårs-period från 56 till 31 procent bland kvinnor och från 69 till 42 procent bland män. Det visar en årsrapport om svenska folkets alkoholvanor från Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD) vid Stockholms universitet.

Ett annat tecken är att stödet för att behålla Systembolagets detaljhandelsmonopol ökar. Idag är 71 procent för monopolet, jämfört med 47 procent för drygt tio år sedan.

STARKT STÖD FÖR "ALKOHOLFRIA ZONER"

Det finns fyra områden där samhället och alkoholpolitiken strävar efter "alkoholfria zoner": trafik, graviditet, arbete samt barn och ungdomar. IQs undersökning visar att svenskarna ger sitt stöd till denna strävan. Svaren 2012 visar dock en förskjutning mot att människor ser mindre allvarligt på de påståenden som finns i frågorna, det vill säga att andelen som svarar "helt fel" har minskat sedan 2011.

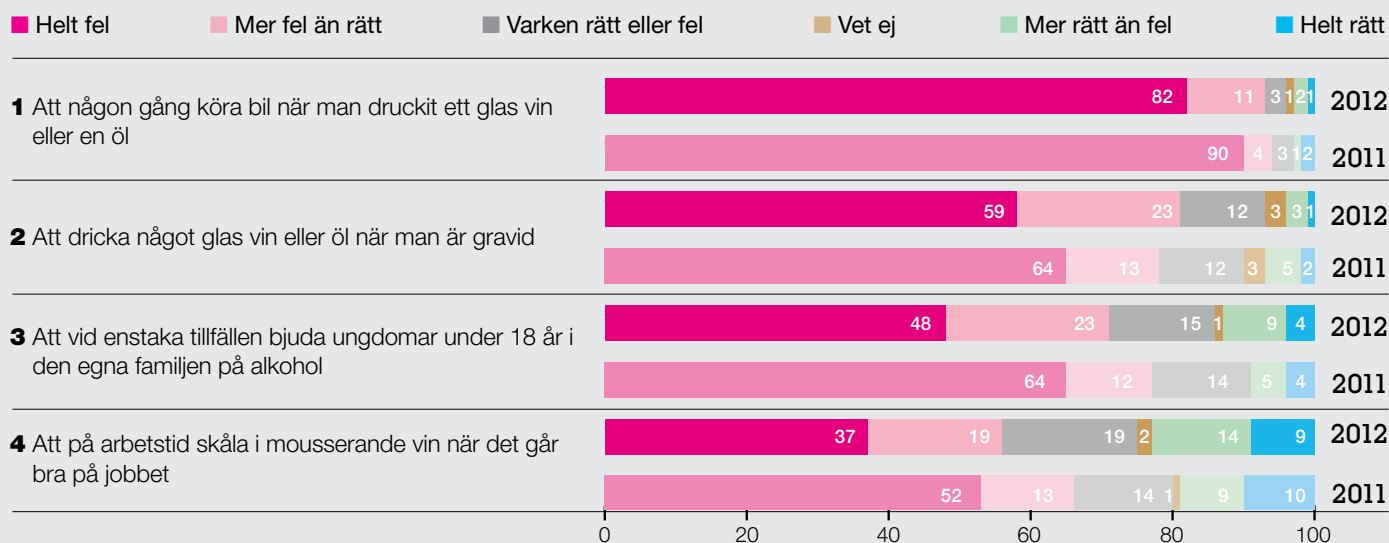
Förskjutningen syns i samtliga fyra frågor, men är störst i frågan om att bjuda ungdomar under 18 år på alkohol i hemmet, där andelen som svarar "helt fel" har minskat från 64 procent 2011 till 48 procent 2012.

Den samlade andelen som svarar "helt fel" eller "mer fel än rätt" på de fyra frågorna visar dock att en majoritet även 2012 stöder de "alkoholfria zonerna".

- Nästan alla anser att det är fel att köra bil när man druckit ett glas vin eller en öl.
- Åtta av tio tycker det är fel att dricka något glas vin eller öl när man är gravid.
- Sju av tio tycker att det är fel att vid enstaka tillfällen bjuda ungdomar under 18 år i den egna familjen på alkohol.
- Nära sex av tio tycker det är fel att på arbetstid skåla i mousserande vin när det går bra på jobbet.

8 av 10

tycker det är fel att dricka något glas vin eller öl när man är gravid.

Resultaten för varje fråga redovisas i avrundade hela procentenheter, vilket leder till att det totala antalet procent i vissa frågor kan avvika från 100, när de summeras.

Dryckesvanor idag

Några trender är värda att notera när det gäller hur vi i Sverige dricker alkohol idag. Vi dricker allt oftare. Sett i ren alkohol per person och år har volymen trots detta minskat sedan 2004. Men vi dricker fortfarande betydligt mer än i mitten av 1990-talet.

9 av 10

vuxna i Sverige
är alkohol-
konsumenter

Vi är många som dricker alkohol i Sverige. 9 av 10 vuxna är alkoholkonsumenter, de allra flesta dricker måttligt, men många dricker mycket. Vi dricker allt oftare och vi börjar tidigt.

Under åren kring det senaste sekelskiftet ökade alkoholkonsumtionen i Sverige dramatiskt. Rekordåret 2004 drack svenskarna över 15 år i genomsnitt 10,5 liter ren alkohol per person. Sedan dess har konsumtionen minskat till i genomsnitt 9,4 liter 2011. Men fortfarande dricker vi cirka 20 procent mer nu än i mitten av 1990-talet.¹⁾

Vin står för den största andelen med 42 procent av konsumtionen 2011. På andra plats kommer starköl med 28 procent.

Under senare år har en allmän hälsotrend gjort att alkoholfria drycker med vuxensmak blivit allt mer populära. Det är den dryckeskategori som procentuellt sett ökar mest i Systembolaget. Försäljningen har tredubblats de senaste åren, men fortfarande står de alkoholfria dryckerna för en blygsam volym jämfört med alkoholdryckerna.

FLER VUXNA DRICKER OFTARE

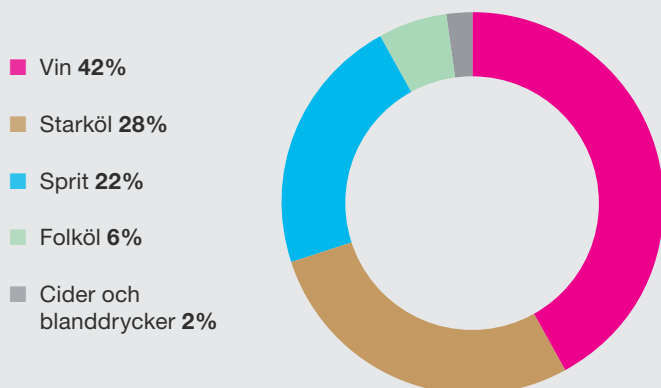
Vi kan se ett mönster i alkoholvanorna att de som dricker alkohol uppger att de gör det allt oftare.

De som aldrig dricker alkohol ligger på drygt 10 procent under de senaste tjugo åren, medan andelen som dricker sprit, vin eller öl minst någon i veckan har ökat från 28 till 47 procent. Också andelen som dricker alkohol minst någon gång i månaden har ökat.²⁾

KONSUMTIONEN ÄR OJÄMNT FÖRDELAD OCH RISKABEL FÖR MÅNGA

Yngre vuxna dricker mer än äldre och män dricker mer än dubbelt så mycket som kvinnor. I genomsnitt är 13 procent av männen och 8 procent av kvinnorna riskkonsumenter, vilket betyder att de dricker så mycket

ANDELAR AV DEN TOTALA KONSUMTIONEN FÖR
OLIKA SORTERS ALKOHOLDRYCKER ÅR 2011¹⁾
(liter ren alkohol per person 15 år och äldre)

¹⁾ Källa: SoRAD

²⁾ Källa: SOM-institutet 2012, "I framtidens skugga"

att de riskerar att bli beroende eller utsätta sig själva eller andra för skador. I åldersgruppen 20–24 år är andelen riskkonsumenter som högst – 20 procent av männen och 14 procent av kvinnorna.¹⁾

ETT RISKBRUK AV ALKOHOL KAN LEDA VIDARE TILL STÖRRE PROBLEM.

Över 320 000 människor i Sverige är beroende av alkohol och ytterligare 700 000 dricker så mycket att de riskerar att bli det eller att skada sig själva eller andra. Alkohol är inblandad i åtta av tio misshandelsbrott i offentlig miljö. Och vart femte barn lever i en familj där minst en förälder dricker för mycket alkohol.³⁾

MINSKAD ALKOHOLKONSUMTION BLAND UNGDOMAR⁴⁾

Allt färre elever dricker alkohol, det visar årets drogvanueundersökning från CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. Andelen elever i årskurs 9 som dricker alkohol är nu den lägsta sedan mätningarna startade 1971.

I den senaste undersökningen 2011 sjönk andelen alkoholkonsumenter i årskurs 9 till historiskt låga andelar: 55 procent

av pojkarna och 59 procent av flickorna i årskurs 9 svarade att de druckit alkohol de senaste 12 månaderna. Även bland eleverna i gymnasiet år 2 har andelen alkoholkonsumenter minskat, om än inte i samma utsträckning.

Andelen som intensivkonsumerar alkohol minst en gång per månad har minskat: För pojkar i årskurs 9 från 28 procent 2000 till 15 procent 2011. För flickor från 21 procent till 18 procent under samma period.

Och andelen pojkar i årskurs 9 som varit berusade vid 13 års ålder har halverats sedan 2000, från 22 procent till 11 procent 2011. Flickorna har haft en likadan utveckling under samma period, från 20 till 10 procent.

Även eleverna i gymnasiet årskurs 2 minskar sitt drickande, från årskonsumtion 6,6 liter ren alkohol 2004 till 5,5 liter 2011 för pojkarna. Motsvarande för flickorna är en minskning från 3,7 liter till 3,4 liter under samma period.

Andelen pojkar i årskurs 9 som druckit sig berusade vid 13 års ålder har halverats sedan år 2000, från 22 procent till 11 procent 2011.

³⁾ Källa Missbruksutredningen SOU 2011:35

⁴⁾ Källa: CAN, Skolelevs drogvanor

Förändringar i attityderna till alkohol

IQ Alkoholindex 2012 visar att den svaga rörelsen mot en mer återhållsam inställning till alkohol som sågs mellan 2010 och 2011, nu i princip har stannat av. Det genomsnittliga indexvärdet ökade från 61,7 vid 2010 års mätning till 62,3 år 2011. I årets mätning blev index 62,2.

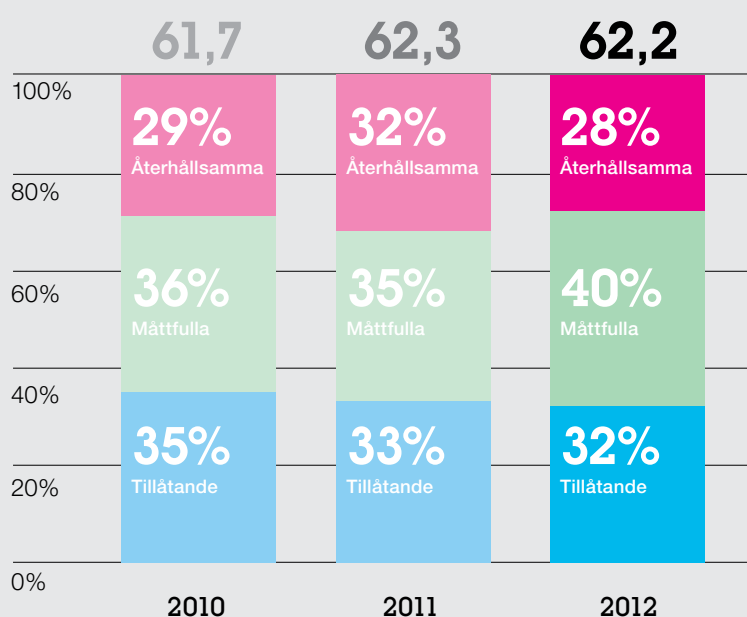

Förflyttning mot den måttfulla "mitten"

IQ Alkoholindex är i det närmaste oförändrat sedan 2011, en svag nedgång med 0,1. Men vi kan se en förflyttning "mot mitten". De mest återhållsamma, med index över 75, minskade med 4 procent i 2012 års mätning jämfört med 2011. De mest tillåtande, med index under 50, har minskat med 1 procent. Istället har de måttfulla ökat med 5 procent. Vi kan alltså konstatera att de måttfulla blir fler, vilket kan vara ett tecken på att alkohol är på väg att "normaliseras", kanske är förflyttningen mot "mitten" påverkad av att alkoholdrycker tycks få en alltmer självklar plats i vardagen.

VÄRDEN FÖR IQ ALKOHOLINDEX 2010–2012,
GENOMSnitt

■ -50 ■ 50–75 ■ 75–

Stor skillnad mellan åldersgrupperna

Med stigande ålder kommer en mer återhållsam attityd till alkohol. De yngre, i åldrarna 16-29, är mest tillåtande med ett index i snitt på 44,7 för män och 51,5 för kvinnor. För de äldsta i undersökningen, 60 år och uppåt, är index 74,1 för män och 81,5 för kvinnor.

UNGA MÄN STÅR FÖR DEN STÖRSTA FÖRÄNDRINGEN

Årets mätning visar att kvinnor fortfarande är mer återhållsamma än män, även om en viss utjämning håller på att ske. Framförallt har den yngre gruppen män blivit mer måttfulla. Index för kvinnorna blev i snitt 66,7 (2011: 67,5) medan männens index i snitt blev 57,5 (2011: 57,0).

Män: Den största förändringen av index i årets undersökning har skett bland unga män, 16-29 år. Trots att de fortfarande är den mest tillåtande gruppen har de tagit ett steg närmare en mer måttfull attityd, index ökat med 3,2 till 44,7. Dock har index gått ned bland män i gruppen 30-44 år.

Kvinnor: Den största förändringen bland kvinnorna gäller äldre kvinnor vars attityder till alkohol har blivit något mindre återhållsamma. Index i gruppen 60 år och uppåt har minskat med 1,6 till 81,5. Trenden från mätningen 2011 håller alltså i sig. Dessutom har unga kvinnor 16-29 år blivit mer måttfulla, index ökade med 1,4 till 51,5.

INDEXVÄRDEN 2010-2012

Kvinnor och män i olika åldersgrupper

Kön	Ålder	2010	2011	2012	Förändring*
Man	16-29 år	42,0	41,5	44,7	3,2
	30-44 år	45,6	50,2	48,5	-1,7
	45-59 år	59,2	60,8	60,8	0
	60 år-	72,9	72,7	74,1	1,4
	Alla män	56,0	57,0	57,5	0,5
Kvinna	16-29 år	49,6	50,1	51,5	1,4
	30-44 år	58,3	58,9	59,8	0,9
	45-59 år	69,5	70,7	70,2	-0,5
	60 år-	84,2	83,1	81,5	-1,6
	Alla kvinnor	67,3	67,5	66,7	-0,8
Totalt		61,7	62,3	62,2	-0,1

+3,2

Unga män mellan 16-29 år har ökat sitt index mest sedan 2011 och alltså blivit mer måttfulla.

-1,6

Kvinnor över 60 år har minskat sitt index mest sedan 2011 och alltså blivit lite mindre återhållsamma.

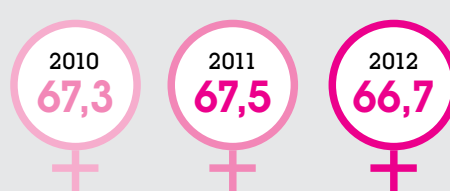
ALLA MÄN 2010-2012

Förändring 0,5

ALLA KVINNOR 2010-2012

Förändring -0,1

* Förändring sedan 2011

Tre grupper i befolkningen med olika attityder

Genom att använda indexvärdet för varje individ kan vi visa att det finns tre grupper av människor med mycket olika attityder till alkohol – Tillåtande, Måttfulla och Återhållsamma. 2012 ser vi en ökning av gruppen Måttfulla - en rörelse från de mest extrema attityderna mot "den måttfulla mitten".

40%

av svarspersonerna i mätningen ingår i gruppen Måttfulla.

Det visar sig att respektive grupp är mer tillåtande, måttfull eller återhållsam i svaren på samtliga nio frågor, jämfört med de två övriga grupperna.

När man tittar på enskilda frågor, blir det tydligt att attityderna mellan de tre grupperna skiljer sig mer eller mindre. I två av frågorna är skillnaderna relativt små. När det gäller barn och att dricka så mycket att man inte kommer ihåg hur mycket det faktiskt blev, redovisar alla grupperna sin mest återhållsamma attityd. I andra frågor är skillnaden i attityd mellan grupperna betydligt större. (Se diagram på nästa sida.)

Om vi jämför svaren mellan 2011 och 2012 syns en tydlig generell förändring, nämligen att de mest extrema attityderna minskar, såväl de mycket tillåtande attityderna (Helt rätt) som de mycket återhållsamma attityderna (Helt fel). Detta medför att gruppen Måttfulla ökar jämfört med 2011.

TILLÅTANDE ATTITYD

I gruppen med tillåtande attityder finns de som tycker det är helt okej med alkohol i vissa situationer. Här anser alla att det är Helt rätt eller Mer rätt än fel att emellanåt dricka så att man känner sig påverkad eller att bli berusad på privata fester. Men mer än hälften i gruppen tycker samtidigt att det är helt fel eller mer fel än rätt att dricka så mycket att man inte kommer ihåg hur mycket det faktiskt blev efteråt, eller att bli berusad när barn är med.

I årets mätning syns en förändring jämfört med 2011 års mätning i gruppen med tillåtande attityder. Andelen som har svarat att det är helt fel eller mer fel än rätt att använda alkohol i de angivna situationerna, minskar när det gäller alla frågor utom en (att någon gång bli berusad på firmafest), där resultatet är detsamma som förra året. De tillåtande tycks alltså bli än mer tillåtande.

32 procent av svarspersonerna i mätningen ingår i gruppen Tillåtande, vilket är 1 procent färre än i 2011 års mätning.

MÅTTFULL ATTITYD

I gruppen med de måttfulla attityderna finns den största spridningen i åsikter om vad som är rätt respektive fel när det gäller alkohol. I vissa frågor, som till exempel att dricka så mycket att man inte kommer ihåg hur mycket det faktiskt blev efteråt, eller att bli berusad när barn är med, har de måttfulla en uppfattning som ligger nära de återhållsamma. I frågor som exempelvis att bli berusad på privata fester eller dricka så att man blir påverkad, ligger de nära de tillåtande.

Den största förändringen mellan 2012 års mätning och förra årets mätning i denna grupp gäller andelen som tycker det är helt fel eller mer fel än rätt att dricka så att man blir påverkad, där de Måttfulla tydligt har närmat sig de Tillåtande. I övriga frågor är det bara små förändringar som skett.

40 procent av svarspersonerna i mätningen ingår i gruppen Måttfulla, vilket är 5 procent fler än i 2011 års mätning.

ÅTERHÅLLSAM ATTITYD

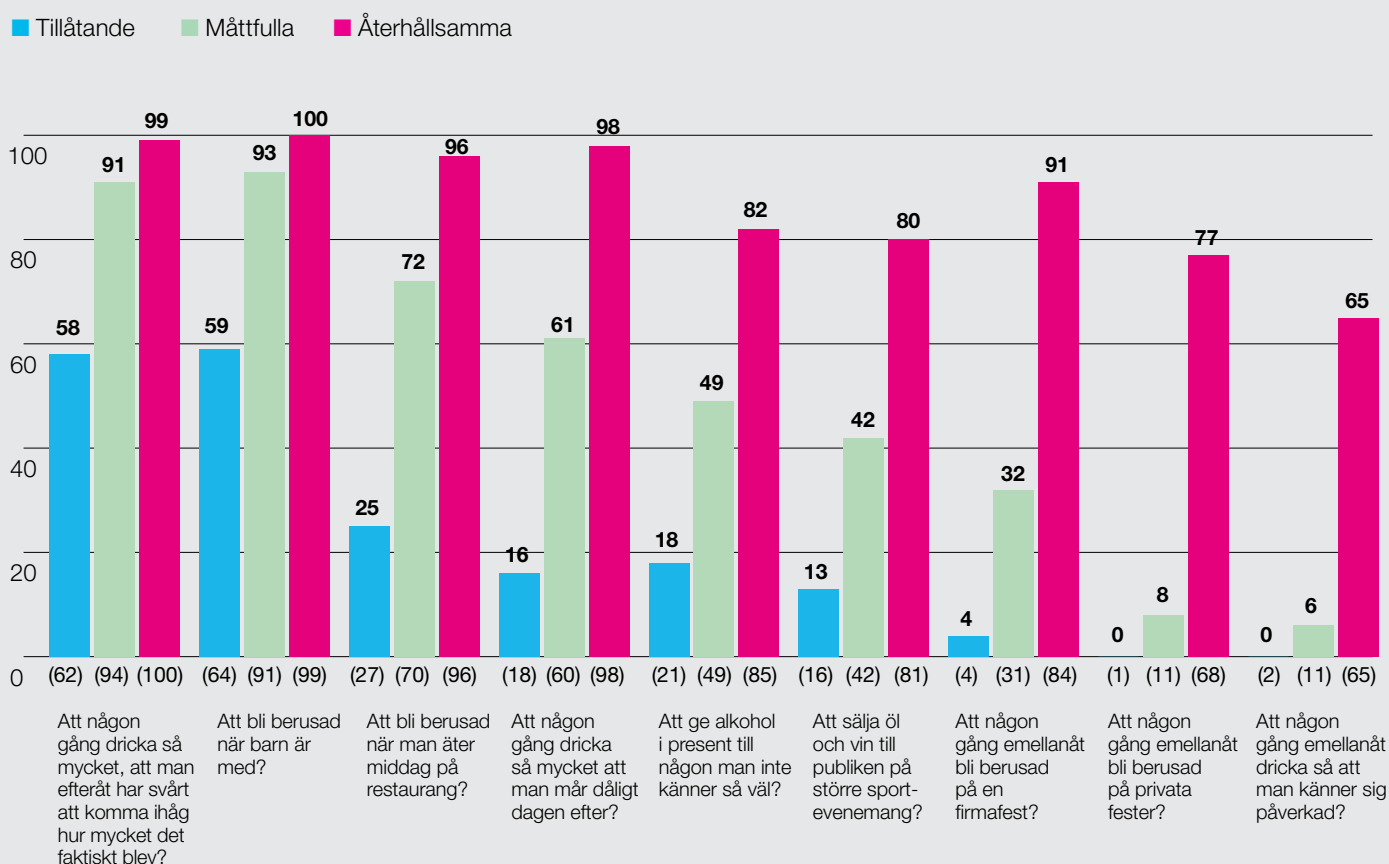
I gruppen med återhållsamma attityder ingår människor med väldigt tydliga åsikter om alkohol. En mycket klar majoritet anser att det är helt fel att hantera alkohol på det sätt som beskrivs i frågorna. Till och med när det gäller frågan att dricka så att man blir påverkad, som övriga grupper har en tillåtande attityd till, så är det fler än sex av tio som anser att det är helt fel eller mer fel än rätt.

I gruppen finns två frågor där en markant ökning har skett sedan 2011 när det gäller andelen som anser att det är helt fel eller mer fel än rätt. Gruppen har blivit mycket mer återhållsam när det gäller att någon gång emellanåt bli berusad på firmafester respektive på privata fester.

28 procent av svarspersonerna i mätningen ingår i gruppen Återhållsamma, vilket är 4 procent färre än i 2011 års mätning.

JÄMFÖRELSE MELLAN TILLÅTANDE, MÅTTFULLA OCH ÅTERHÅLLSAMMA, 2012

Andel inom respektive grupp som anser att detta är helt fel eller mer fel än rätt.
(Siffror inom parentes anger resultatet i 2011 års mätning)

Vem är tillåtande och vem är återhållsam?

Med hjälp av svaren på de nio attitydfrågorna och bakgrundsfrågorna i undersökningen, har vi satt ihop typiska representanter för respektive grupp. Bakgrundsfrågorna ger information om kön, ålder, bostadsort, utbildning, sysselsättning, inkomst, familjesituation och dryckesvanor.

Välkommen att träffa Tom, Mona och Åsa!

TILLÅTANDE TOM

Tom är en ung storstadsbo med småbarn som arbetar på ett privat företag. Han har högskoleutbildning, bra betalt, lever ett aktivt liv och tränar gärna. Han är ofta ute på krogen, dricker ofta alkohol och ibland mycket.

Alkoholindex under

-50

MÅTTFULLA MONA

Mona är en medelålders högstadielärare i en medelstor stad. Hon har tonåringar hemma och lever ett stillsamt familjeliv. På helgen dricker hon gärna vin till maten och unnar sig emellanåt en utekväll. Hon aktar sig noga för att bli berusad och tycker inte att alkohol hör hemma på jobbet.

Alkoholindex

51-75

ÅTERHÅLLSAMMA ÅSA

Åsa är en pigg pensionär som bor på en mindre ort i Sverige. Barnen är vuxna och har flyttat hemifrån. Hon dricker sällan alkohol och när hon gör det dricker hon bara lite. För henne är alkohol något man ska vara försiktig med, men ett glas bubbel på en högtidsdag eller en liten snaps till julsillen kan det bli, för traditionens skull.

Alkoholindex över

75-

IQ Alkoholindex – genomförande och metod

IQ Alkoholindex är ett samlat mått på människors attityder till alkohol i olika situationer. Totalt 2 000 svenskar, i åldern 16 år och äldre, telefonintervjuas under perioden 17 till 30 maj och svaren på nio frågor sammanställs till ett index.

NIO FRÅGOR OM RÄTT OCH FEL

IQ Alkoholindex bygger på en sammanvägning av svaren på nio frågor som berör vad man tycker är rätt eller fel i följande situationer:

- Att någon gång emellanåt dricka så att man känner sig påverkad
- Att någon gång emellanåt bli berusad på privata fester
- Att någon gång emellanåt bli berusad på en firmafest
- Att sälja öl och vin till publiken på större sportevenemang
- Att ge alkohol i present till någon man inte känner så väl
- Att blir berusad när man äter middag på en restaurang
- Att någon gång dricka så mycket att man mår dåligt dagen efter
- Att bli berusad när barn är med
- Att någon gång dricka så mycket, att man efteråt har svårt att komma ihåg hur mycket det faktiskt blev

Svaren anges på en skala mellan Helt fel, Mer fel än rätt, Varken rätt eller fel, Vet ej/ej svar, Mer rätt än fel samt Helt rätt.

VARFÖR ETT INDEX?

Ett index är ett "enkelt" sätt att sammanfatta något komplext och göra resultatet tydligt.

IQ Alkoholindex sammanställs genom att poäng sätts på varje inlämnat svar och räknas sedan ihop för varje individ. Indexet presenteras som en siffra mellan 0–100, där människor med en tillåtande attityd till alkohol får ett lågt index och de återhållsamma får ett högt index.

Med indexets hjälp kan vi analysera och beskriva olika grupper och följa utvecklingen över tid. Vi har delat upp de svarande i tre grupper – de med tillåtande, måttfulla respektive återhållsamma attityder. Vi följer också resultatet i olika åldersgrupper och fördelat mellan män och kvinnor.

Ett index är dock alltid en förenkling. Två enskilda individer som får samma värde på undersökningen är inte identiska som personer. Dessutom ger indexet endast en ögonblicksbild av attityderna vid tidpunkten för mätningen. Detta till trots kan IQ Alkoholindex bidra till en ökad kunskap om svenskarnas syn på alkohol.

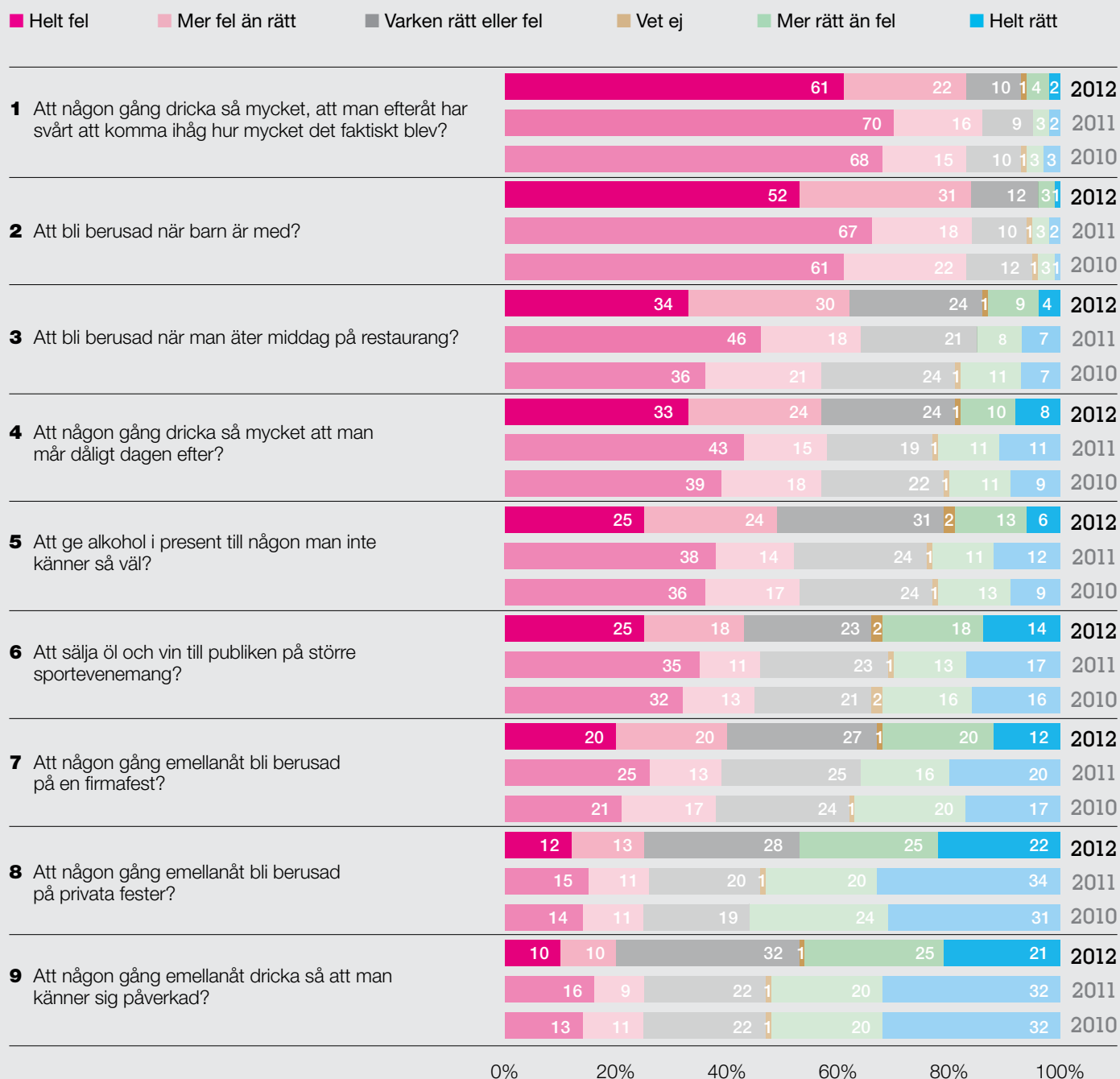
FYRA TILLÄGGSFRÅGOR OM NORMER

I mätningen ställs också fyra frågor utanför index som gäller normer kring "alkoholfria zoner" i samhället, nämligen att dricka alkohol och köra bil, under graviditet eller på arbetstid samt att bjuda barn och ungdomar under 18 år på alkohol. Se svaren på sid 5.

SVAREN PÅ FRÅGORNA I IQ ALKOHOLINDEX 2010, 2011 OCH 2012

Fråga: Vad är rätt och fel när det gäller alkohol? Vad är rätt och fel i olika situationer?

Resultaten för varje fråga redovisas i avrundade hela procentenheter, vilket leder till att det totala antalet procent i vissa frågor kan avvika från 100, när de summeras.

Fakta om undersökningen

Tre undersökningar har hittills genomförts, 2010, 2011 och 2012

- IQ Alkoholindex är en återkommande undersökning om svenskarnas värderingar gällande alkohol. Syftet är att följa hur svenskarnas syn på alkohol förändras över tid.
- Totalt 2000 svenskar, 16 år och äldre, telefonintervjuas under perioden 17-30 maj.
- Tre undersökningar har hittills genomförts, första gången i maj 2010.
- Undersökningen genomförs av Novus.
- Ett omfattande utvecklingsarbete genomfördes inför första mätningen 2010, bland annat med hjälp av en kvalitativ förstudie, en kvantitativ förstudie och ett expertseminarium.
- Denna och andra rapporter från IQ kan laddas ned från sidan "info-material" på www.iq.se.

Ansvariga för utvecklingsarbetet

Ansvariga för utvecklingsarbetet av IQ Alkoholindex är Arne Modig, oberoende opinionsanalytiker och fil. dr. i sociologi och Christina Luttropp Voquer, marknadschef på IQ.

IQ – för en smartare syn på alkohol

IQ arbetar för att skapa ett smartare och sundare förhållningssätt till alkohol i hela det svenska samhället. IQs vision är att etablera måttfullhet som en betydande värdering. Det ska dessutom vara självklart att avstå från alkohol i trafiken, på jobbet, bland barn, ungdomar och för gravida.

IQ verkar genom information om alkoholens risker och inspiration för ett smart förhållningssätt till alkohol, genom IQ nätverk som samlar aktörer och goda exempel inom alkoholområdet samt genom kunskap om aktuella alkoholfrågor.

IQ vill nå fram utan pekpinnar - verklig förändring skapas bara av människors fria vilja.

IQ-initiativet är ett fristående dotterbolag till Systembolaget. Läs mer på IQ.se.

